

С НАСОЧЕНОСТ КЪМ ТЕОРИЯТА И ПРАКТИКАТА

Честотен речник на използваната лексика в учебниците за първи клас. (Съст. Ст. Здравкова, Е. Евгениева). София, 2008.

Разработването на „Честотния речник на използваната лексика в учебниците в учебниците за първи клас“ е осъществено в рамките на проект, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“ към Софийския университет. Цялостният проект предвижда подробен опис, анализ и систематизиране на лексиката, включена в комплектите учебници на всички издателства за I клас, като се акцентира върху:

- диференцираното описание на използваната лексика (думи от основния речников фонд, остарели думи, нови думи, термини, синоними, омоними, фразеологизми),
- честотната характеристика на използваната в учебниците лексика по основни форми и словоформи,
- систематизирането на лексиката по части на речта,
- определянето на функционалното разслоение на лексиката (термини, битова лексика, синоними, омоними и т.н.).

Резултатите от проектната разработка са насочени както към теорията, така и към практиката – очаква се те да намерят приложение при разработване на критерии за анализ и оценка на учебната документация и изработването на диагностични инструменти, свързани с критичния оглед на различни страни от процеса на обучение и развитие на учениците. Очаква се чрез реализацията на проекта да се получи представа за непосредствената лексикална подготовка на учениците от този етап на обучение. Това ще позволи да се осъществи и целенасочена намеса в процеса на редуциране на учебното съдържание за ученици със специални образователни потребности.

Издаденият като книжно тяло „Честотен речник на използваната лексика в учебниците в учебниците за първи клас“ реализира значителна част от посочените по-горе проектни задачи, като описва:

- лексикалния масив на словния състав на учебниците, използвани в първи клас,
- честотната характеристика на използваната в учебниците лексика, класифицирана по основни форми и словоформи,
- лексиката по части на речта.

При изготвянето на речника са извършени следните процедури:

- създаване на електронен масив, обхващащ всички словоупотреби във всички действащи сега учебници за I клас,
- предварителна обработка на текста, която има за цел да диференцира последователности от символи, състоящи се само от букви или от букви и цифри,
- автоматично приписване на еднозначни граматически характеристики на всяка дума в зависимост от контекста на употребата, което позволява да бъдат разграничени различните омоними и омоформи,
- приписване на основна форма за всяка една от словоформите,
- преброяване на думите по основни форми във всички текстове за различните учебни предмети.

Формите са описани по части на речта. По-нататъшните семантични разграничения в рамките на всяка част на речта почиват както на лингвистични, така и на практически основания, т.е. наред с означението, че дадено съществително е от мъжки род, може да е добавена информация, че то означава напр. име на празник, название на месец или на химически елемент.

Информацията, обработена в „Честотния речник“, позволява да се добие ясна представа за лексикалния инструментариум на съществуващите учебници, както и за различията между учебните комплекти на отделните авторски колективи. Тази информация може да послужи за постигане на оптимизация на учебните програми и учебния материал и за относително изравняване на овладяваното лексикално богатство. Освен това, „Честотният речник“ може да се използва успешно в процеса на обучение на студентите от педагогическите специалности – предучилищна и начална педагогика, специална педагогика, логопедия, българска филология и т.н. – и да бъде в помощ на образователната политика на МОМН, на издателствата, на авторските колективи, създаващи учебниците и учебните помагала, и т.н.

Проектът предвижда последователно да се появят такива речници и на лексиката в учебните комплекти за II, III и IV клас.

ЮЛИЯНА СТОЯНОВА